

Dinsdag 19 mei 2026
De Grote Post Oostende

2e editie
longevity congres

LANG ZAL U WONEN

www.utoria.be

De inhoud van deze presentatie is auteursrechtelijk beschermd door de auteur. Niks uit deze presentatie kan worden gekopieerd of verspreid zonder toestemming van de auteur zelf. Utoria vzw heeft een akkoord om deze presentatie te verspreiden onder de deelnemers van het congres Langzaluwonen van 19 mei 2026. Utoria vzw kan op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gesteld voor het onrechtmatig verspreiden van de presentatie.

Met de steun van

PASCAL DE DECKER

em. prof. Faculteit Architectuur, KU Leuven - Lid van de Vlaamse Ouderenraad

Ouder worden op de juiste plaats
een probleemschets

2e editie
longevity congres

**LANG
ZAL U
WONEN** 2

www.utoria.be

OUDER WORDEN OP DE JUISTE PLAATS. EEN PROBLEMSCHETS

Pascal De Decker
Onderzoeksgroep P.PUL – Departement Architectuur
KU Leuven

2de editie Longevity congres **Lang zal u Wonen**

Oostende – 19 mei 2025

Garant

2013

Garant

2015

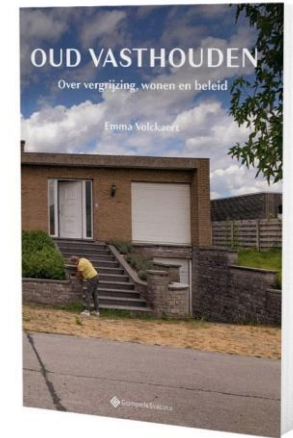
2018

Gompel & Svacina

2020

(2022)

Gompel & Svacina

Gompel & Svacina

2023

Gompel & Svacina

2024

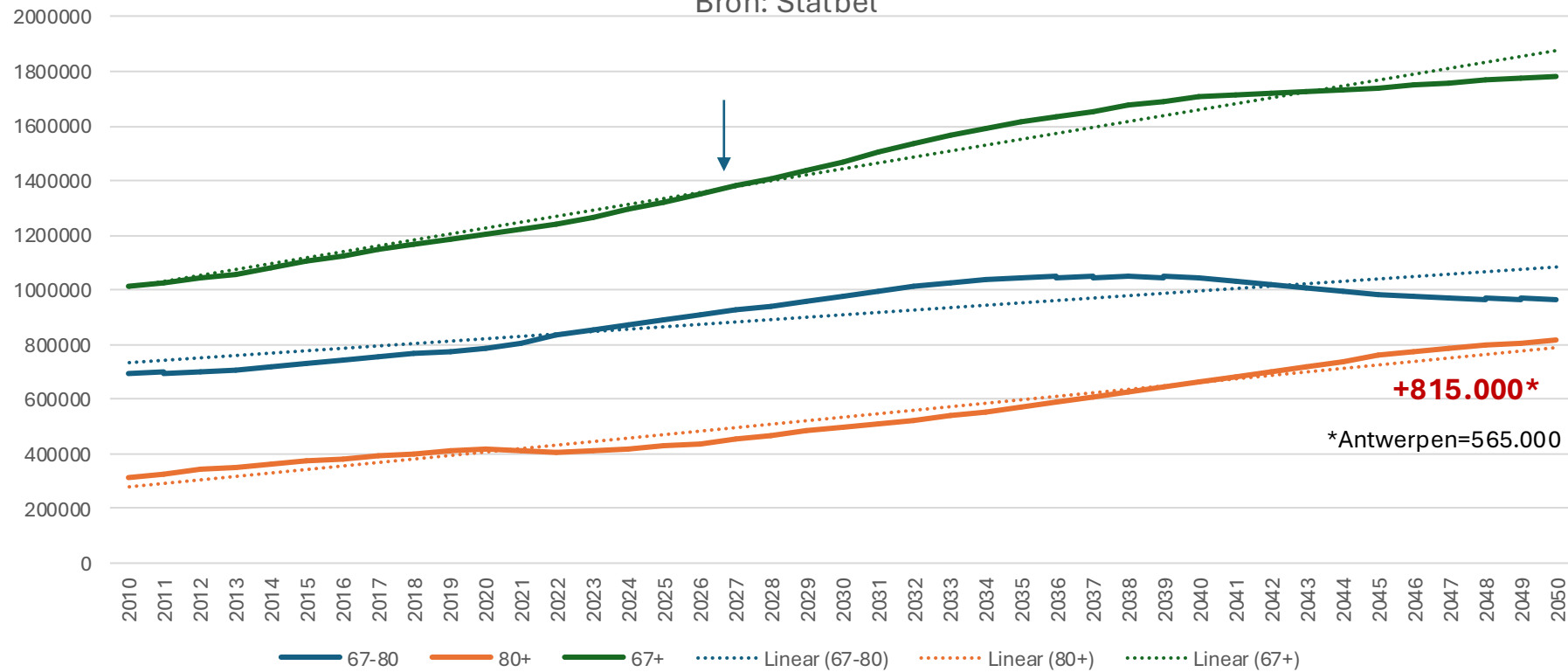
Beleidsvoorbereidend onderzoek ...

- statistisch/cartografisch luik → Atelier Romain
- vanuit perspectief van de oudere (interviews) met 199 ouderen
- bevoorrechte getuigen

Grote aantallen!!!

Prognose 67+

Bron: Statbel

Vertrekpunt (1): op een bepaald moment kan de mobiliteit afnemen!

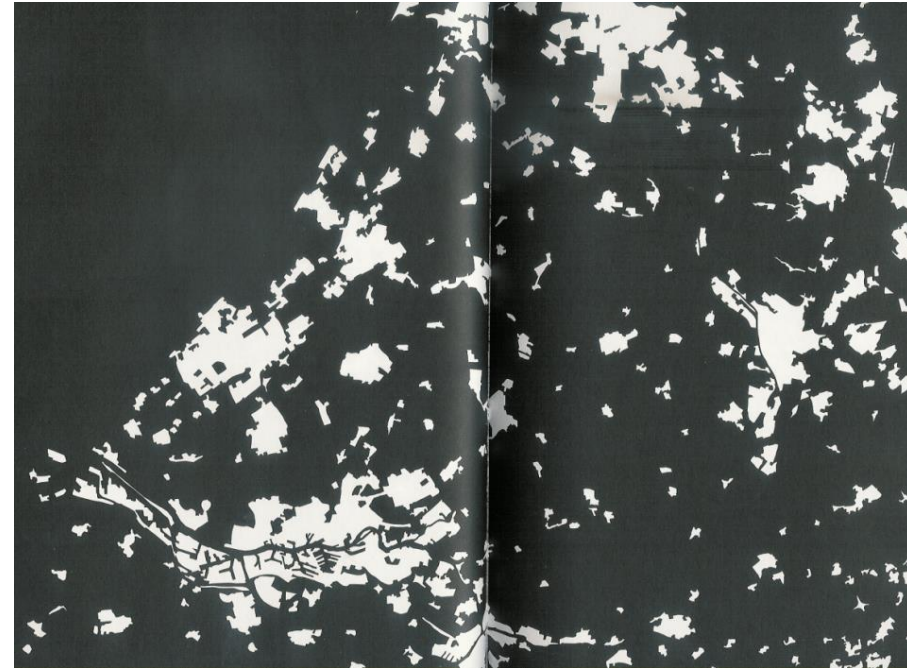
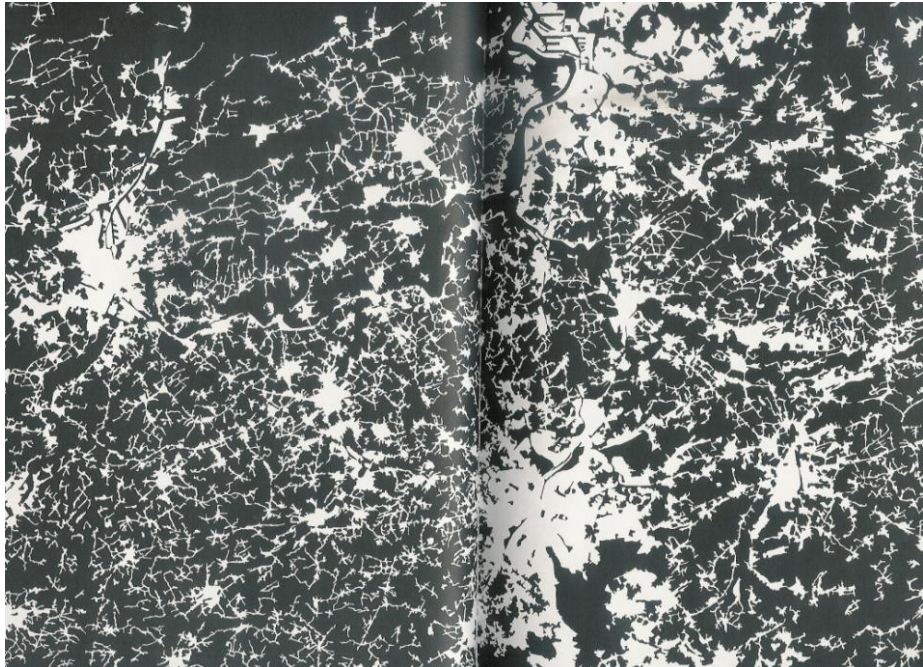
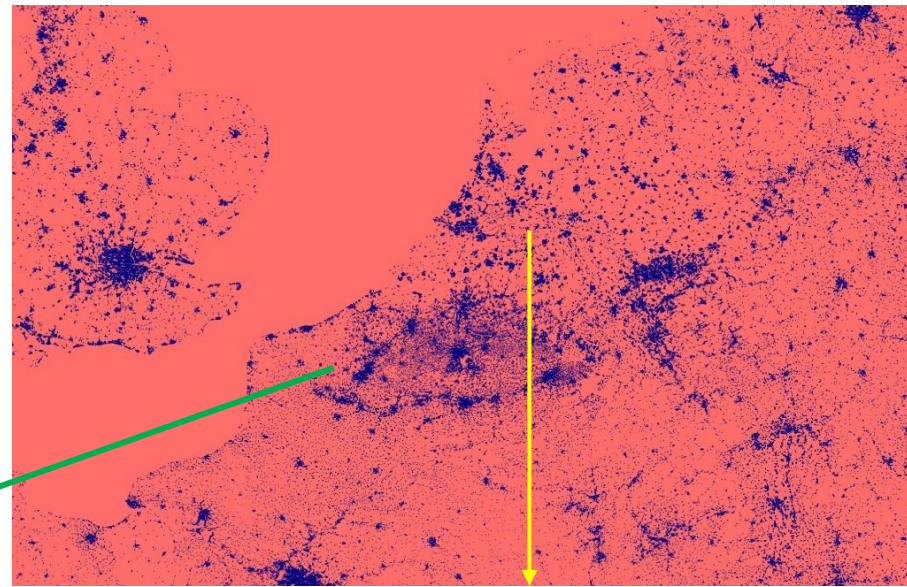
IN, GEHANDICAPTEN EN ALLEENSTAANDE MOEDERS LOPEN HOGER RISICO OP VERV en bus? Geen auto? Blijf dan thuis

2015 | Van onze redacteurs Tom Ysebaert, Stijn Cools

voersarmoede dreigt vanaf morgen opnieuw groter te worden. Het
i krimpt, mensen verliezen mogelijkheden om zich te verplaatsen.]
et tekort aan openbaar vervoer in Vlaanderen tegen het licht. 'Wat
n zonder openbaar vervoer? Thuisblijven.'

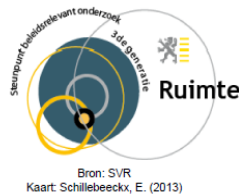
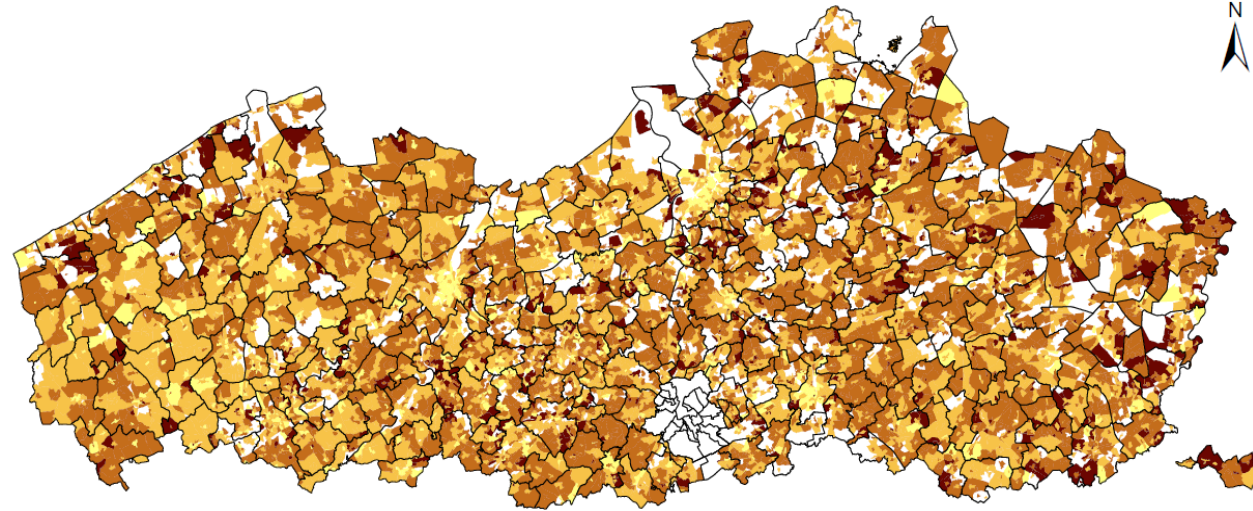
Vertrekpunt (2) Ruimtelijk rommelland

!! Buiten de kernen

Vlaanderen, voorafspiegeling 2030

hypo: er wordt niet verhuisd

Gemiddeld aandeel 40 tot 59 jarigen per wijk
(statistische sector) in Vlaanderen = 30%

Legende

Aandeel 40-59 jarigen in 2010

- 0% - 25%
- 26% - 30%
- 31% - 36%
- >36%
- <=50 inwoners of geen gegevens

Aandeel 40 tot 59-jarigen in 2010 als ruwe schatting van het aandeel 60 -plussers in 2030 op wijkniveau

Vertrekpunt (3): Ageing in place als beleidswens

Ouderenbeleid

- **zolang mogelijk thuis/AiP**
- zorgzame buurten/
buurtgerichte zorg

*Vergrijzing/de oudere = **afwezig** in beleid inzake*

- wonen
- ruimtelijke ordening

*Wonen/ruimtelijke ordening **afwezig** in het
welzijnsbeleid*

Voorwaarden voor succesvol AiP

- ouderen leven in een **woning** die **aangepast is** of **kan worden** (aangebrenge handgrepen, verbetering verlichting, verbeteren toegang,...)
- ouderen hebben op zijn minst **één iemand** (toegewijd familielid) om hen, indien nodig, de klok rond bij te staan; deze persoon woont of **leeft in de buurt** (mantelzorg; informele zorg)
- ouderen wonen op **plaatsen waar (betaalbare) thuis- en gemeenschapszorg** voorhanden is
- ouderen wonen in leeftijds- of gezondheidsvriendelijke buurten en gemeenschappen die hun oudere bewoners een **variëteit van infrastructuur en diensten** aanbieden

→ onderzoeksvragen: **is dat zo?**

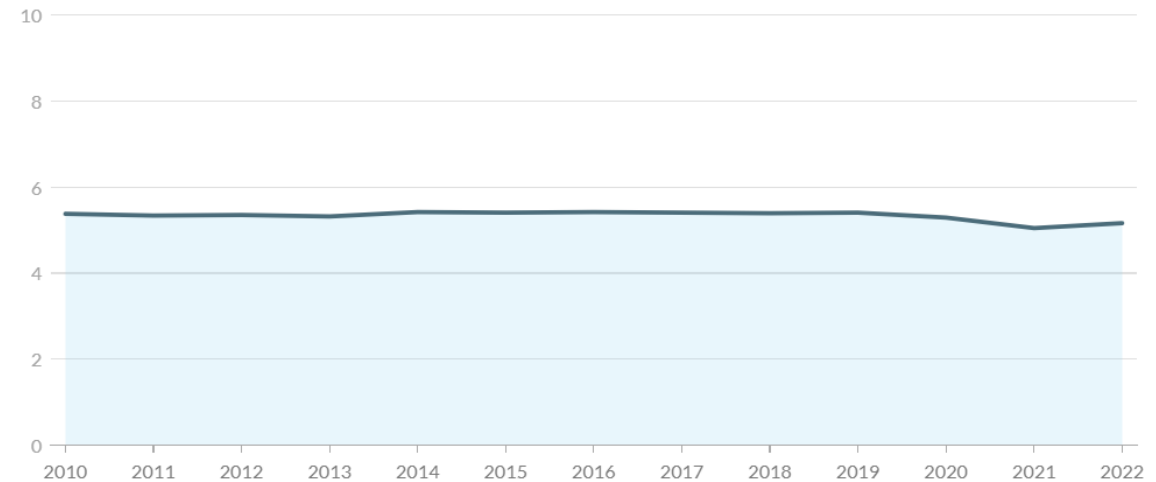
De woning

De woning

Ageing in place als feit

- 5% 65+ woont in WZC

Bevolking van 65 jaar en ouder in woonzorgcentrum
Vlaams Gewest, 2010-2022, in %

Bron: IMA, bewerking Statistiek Vlaanderen

- 2,5% van hulpbehoevende ouderen woont bij kinderen (D. Verte)

→ Overgrote meerderheid woont 'thuis' (35% 65+ alleenwonend)

De woning

Onaangepastheid als feit

België, woningen van 60-plussers: items onaangepastheid van de woning (%)

Er zijn trappen in de woning	49.2
Afstand tot voorzieningen (bank, winkel...) is te groot	21.1
Woning is te groot	17.7
Ik moet trappen doen om de woning te betreden	16.7
Afstand tot de kinderen is te groot	14.2
Woning is inbraakgevoelig	13.8
Woning is te horig	12.9
Woning is moeilijk warm te stoken	11.6
Er is onvoldoende comfort in de woning	9.6
Ik moet trappen doen om naar het toilet te gaan	7.8
Woning is te duur	7.7
Woning is te weinig gerieflijk	7.1
De wijk bevalt me niet	6.3
De drempels zijn te hoog	6
Woning verkeerd in slechte staat/slecht onderhouden	5.4
Woning is te klein	5.1

-40% van de woningen is ernstig onaangepast
-45,5% matig onaangepast } **+80% niet aangepast**

De Witte e.a. (2012)

GWO2023: 16% woningen is aangepast aan
verminderde mobiliteit → 84% niet aangepast

de Smalen & Van den Broeck (2025)

De woonplaats

Woonplaats

Relevantie

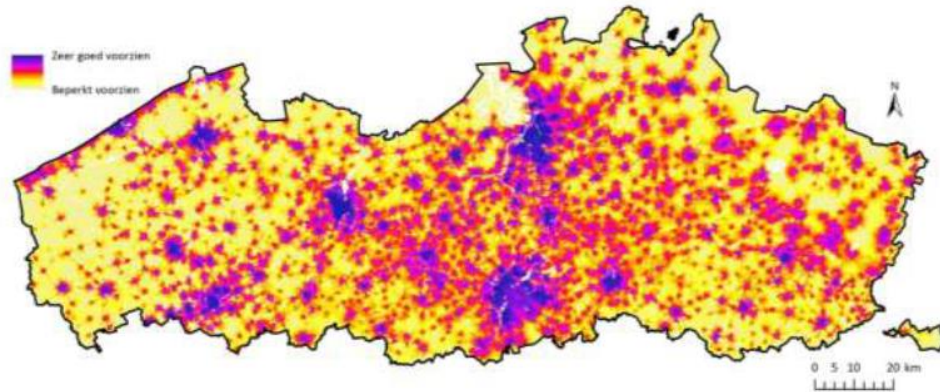
"Een woning is pas echt levensloop bestendig wanneer ze zich op de juiste locatie bevindt"

(L. Van Hoek, LinkedIn)

- Betreft **de plek** ('*place*') en de daar aanwezige ***hulpbronnen***, zoals winkels, mensen, voorzieningen, parken en sociale organisaties.
  - **de ligging** van de woning in een gebied (buurt, wijk, gemeente, regio...)
- Betreft **de mogelijkheden** van actoren, in casu ouderen, om van de ***hulpbronnen*** gebruik te maken.
  - niet enkel over **het aanwenden** van bronnen
(economisch, sociaal, cultureel kapitaal)
  - gaat ook over **mobiel zijn**: kan men zich verplaatsen naar die winkels, parken, etc.? Kan men de ***gebreken*** van de plek ***compenseren?***
    - **wat indien de mobiliteit afneemt?**

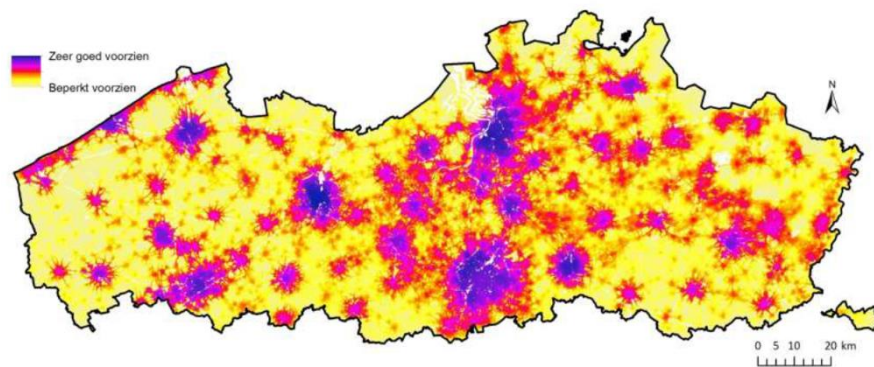
Zijn er voorzieningen aanwezig?

Figuur 7: Totalscore voor basisvoorzieningen in Vlaanderen per ha

Bron: VITO

Figuur 10: Totaal voorzieningenniveau in Vlaanderen per ha

Wat een opluchting: hier blijft het allerlaatste café toch open

23/05/2017 om 05:34 door jve - Print - Corrigeer

Goed nieuws: Zuienkerke behoudt met 't Boldershof zijn laatste café. (FOTO: JVE)

Zijn er voorzieningen aanwezig?

- **'Er is hier niets meer....'** (respondent)
- **Ruimterapport/RURA 2021**: In **verstedelijkt gebied** heeft bijna iedereen (**99%**) basisvoorzieningen in de buurt. In **landelijk gebied** heeft **een kwart van de inwoners weinig tot zeer weinig basisvoorzieningen** (Pisman e.a., 2021).
- Het RURA **2021** ziet het aantal kernen **zonder basisvoorzieningen** stijgen van 427 in 2013 naar **517 in 2019**. Dat betekent dat ondertussen **een derde van de kernen in Vlaanderen niet over basisvoorzieningen** beschikt en met andere woorden 'onleefbaar' is. Het gaat voornamelijk om kleine, landelijke kernen met gemiddeld een 400 inwoners (Pisman e.a., 2021).
- MO: gaat over 'kernen'; niet over verkavelingen of steenwegen

Wat met **(thuis)zorg (op verplaatsing)**?

VLAAMSE THUISVERPLEGERS RIJDEN
DAGELIJKS **15 X DE WERELD** ROND.

HUISARTSENTEKORT

Patiëntenstop bij acht op de tien huisartsen

voor aardrijkskunde

PASCAL DE DEDEER (ONDERZOEKSGROEP P.PUL - DEPARTEMENT ARCHITECTUUR KU LEUVEN)
EVA GAZTVE EN BART STANDEBOERCHONDE (STELLEN ROBINN)

Als reactie op de overconcentratie van bepaalde technieken en de hoge kost van intensieve behandelingsmogelijkheden, en de onduidelijkheid van bepaalde toestellen op verpleeg plaatsen anderszins, gaf de federale regering in haar regeringskabinet aan dat de organisatie van de ziekenhuiswereld anders moet. De nieuwe organisatie van de sector gaat uit van de behoeften van de patiënt en bevordert de samenwerking tussen academische, gespecialiseerde en huisartsenhuizen in een klinisch netwerk, evenals de samenwerking tussen ziekenhuizen

dichte omgeving kunnen worden in één of twee ziekenhuizen uit een netwerk.
Voor de samenstelling van de netwerken wordt er bottom up gewerkt. De ziekenhuizen bepalen zelf hoe en met wie ze samenwerken. Het voorstel van de ziekenhuisbazen voor Vlaanderen is er dus haart 1.

© 2010 De Persgroep

Zijn voorzieningen, burenen... bereikbaar?

Ruimtelijke inrichting

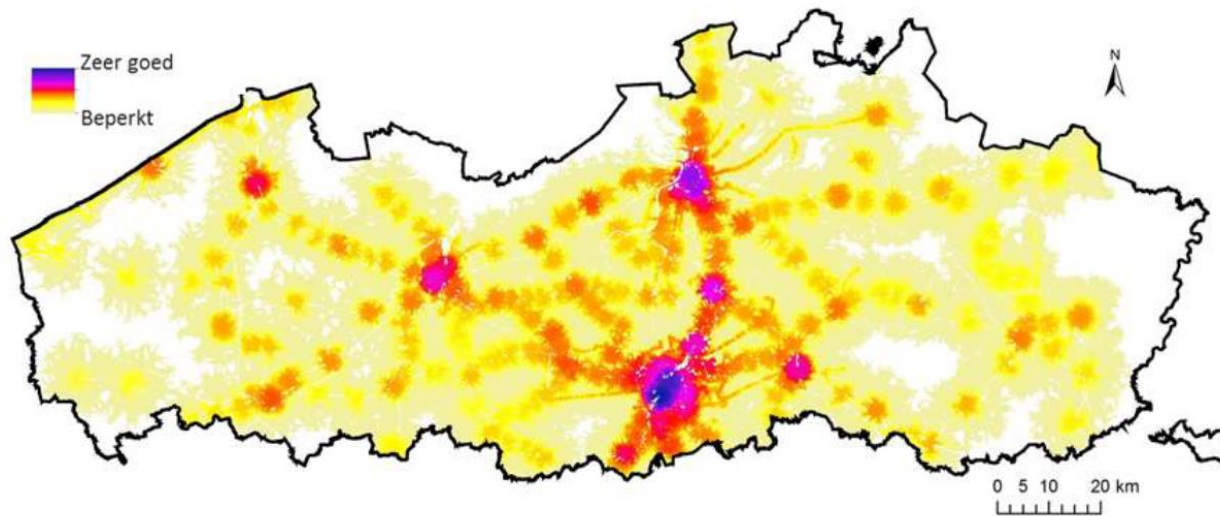

Zijn de voorzieningen, burenen... bereikbaar?

Openbaar vervoer

Figuur 6: De kwaliteit van het aanbod van collectief vervoer in Vlaanderen en Brussel – 2015 – netwerk met A-bushaltes

Nota: netwerk met A-bushaltes
Bron: VITO

SENIOREN, GEHANDICAPTEN EN ALLEENSTAANDE MOEDERS LOPEN HOGER RISICO OP VERVOERSARMOEDE

Geen bus? Geen auto? Blijf dan thuis

30 APRIL 2015 | Van onze redacteurs Tom Ysebaert, Stijn Cools

De vervoersarmoede dreigt vanaf morgen opnieuw groter te worden. Het aanbod van De Lijn krimpt, mensen verliezen mogelijkheden om zich te verplaatsen. Mobiel 21 hield het tekort aan openbaar vervoer in Vlaanderen tegen het licht. 'Wat doen mensen zonder openbaar vervoer? Thuisblijven.'

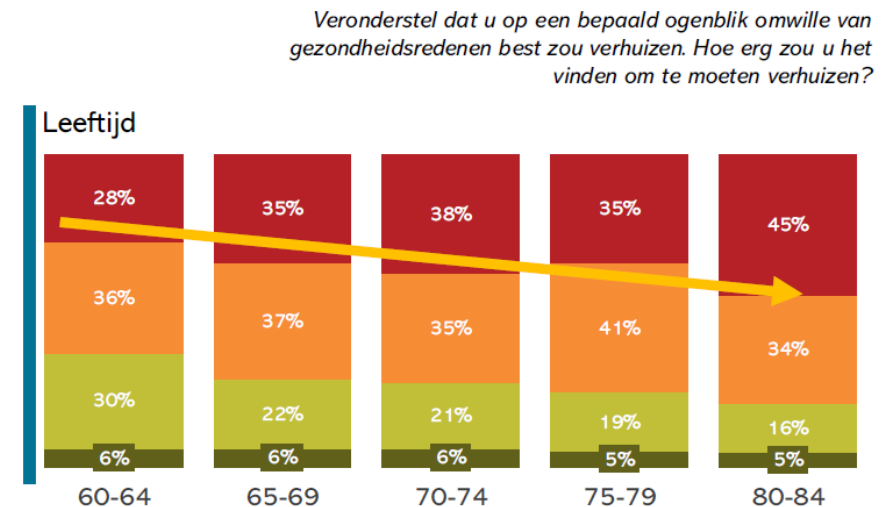
Gevolg:

-ofwel verplaatsen
mensen zich **niet**

-ofwel met de **auto**

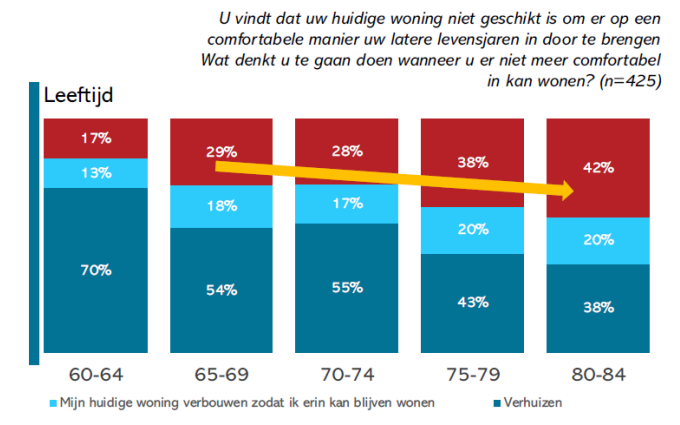
De ouderen?

- KBS/Indiville (2222)
  - 80% van de 60+ vindt woning aangepast; neemt toe met ouderdom
  - 28% paste woning aan
  - 2/3 bereidt zich niet voor
  - 75% wil liefst niet verhuizen

Besluit

- Afstanden nemen toe >< mobiliteit neemt af → nabijheid neemt af!!
  - Perfecte storm?
    - Beleid=AiP (de facto: niets doen)
    - Hardware
      - Woningen niet aangepast
      - Woonomgevingen niet aangepast/R O=basisstructuur
      - OV wordt afgebouwd; autorijden minder evident
    - Kinderen wonen minder vaak in de buurt
    - Schaalvergroting voorzieningen
      - Dagelijkse behoeften
      - Zorg
- Kader voor sociale isolatie & eenzaamheid
- Financiële middelen

Besluit

- Verander de vraagstelling

Niet: “Wat kan ik doen zodat ik hier ouder kan worden? (AiP)

Maar: “**Wat als**... ik niet meer met de auto kan rijden? Zelf niet
niet meer tot bij de dokter kan? Zelf niet meer in de douche
kan...”

→ Doorstromingsbeleid (zie Vlaamse Ouderenraad)

→ Sensibilisering

“Sprawl is lonely. Density is vibrant.
Don’t fear the height of the buildings, fear the emptiness of the
street.”

J.M. Triana, LinkedIn